

Miss Money Penny - License to genusanalysera

Lunds Universitet

Institutionen för kommunikation och medier

Medie- och kommunikationsvetenskap

MKVA22:4 Vårterminen 2020

Författare: Moa Jönsson Pettersson & Linna Fogelberg

Handledare: Christine Sandal

Examinator: Fredrik Edin

Abstract/sammanfattning

Denna kvalitativa textanalys analyserar karaktären Moneypenny i den omåttligt populära filmserien om James Bond. Analysen utgår från ett genusperspektiv där teorier som the male gaze, härskartekniker, kärlekskraft och normativ femininitet studeras i relation till karaktären. Det specifika intresset ligger i att göra en jämförande analys av Moneypenny innan och efter skiftet 2006 som kom i och med att skådespelaren Daniel Craig axlade rollen som Bond. Analysen utgår därför från sju Bondfilmer, fem från tiden innan Craig och två från Craig-eran. Resultaten visar på att Moneypenny alltid gestaltats feminint och flörtigt i relation till Bond, och att den aspekten av hennes gestaltning inte förändrats över tid. De mest påtagliga skillnaderna mellan film-erorna är karaktärens nu utökade tid i bild, utvecklade arbetsuppgifter, samt ändrade hudfärg. Skiftet har dock även lett till ett ifrågasättande av hennes kompetens och en gestaltning som sätter Moneypenny i en moderlig relation till Bond. Vidare skildras karaktären vara i ständigt behov av bekräftelse från Bond. Moneypenny har dock nu en mer aktiv roll, vilket visar på att utveckling av karaktären har skett. Det är dock inte självklart om detta ur ett genusperspektiv har gynnat eller missgynnat gestaltningen.

Nyckelord: Moneypenny, James Bond, genus, kärlekskraft, normativ femininitet.

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställningar	4
2. Metod	4
2.1 Kvalitativ textanalys	4
2.2 Urval och avgränsning	5
2.3 Kritisk reflektion	6
3. Tidigare forskning	7
3.1 Reworking the bond girl concept in the Craig era	7
3.2 Britain's last line of defence: Miss Money Penny and the desperations of filmic feminism	8
3.3 The politics of representation – Disciplining and domesticating Miss Money Penny in Skyfall	8
4. Teori	9
4.1 Härskartekniker	9
4.2 Normativ femininitet	10
4.3 Male gaze	11
4.4 Kärlekskraft, makt och politiska intressen	11
4.6 Black Buddies and White Heroes	12
5. Analys	12
5.1 Dr. No (1962)	12
5.2 The Man with the Golden Gun (1974)	14
5.3 The Living Daylights (1987)	15
5.4 GoldenEye (1995)	17
5.5 Die Another Day (2002)	18
5.6 Genomgående mönster i gestaltningen av Money Penny 1962-2002	19
5.7 Skyfall (2012)	19
5.8 Spectre (2015)	23
5.9 Genomgående mönster i gestaltningen av Money Penny 2012-2015	26
6. Slutsats och reflektion	27
Litteraturlista	29
Bilagor	31

1. Inledning

Sedan sin entré på bioduken 1962 har *James Bond* varit en av filmvärldens absolut mest ikoniska karaktärer. I snart 60 år har biobesökare fått följa med den brittiske spionen med rätt att döda på topphemliga äventyr fyllda av spänning, eleganta bilar och lättklädda kvinnor. Totalt 24 filmer baserade på Ian Flemings romaner från 50- och 60-talet har hittills utkommit via produktionsbolaget EON Productions, och fler planeras komma. Den kände spionen har spelats av sex olika skådespelare, men uppsättningen karaktärer i filmserien har i stora drag sett likadan ut sedan starten. Förutom Bond själv består det familjära brottsbekämpande teamet på MI6 av chefen *M*, rustmästaren *Q* och assistenten *Moneypenny*.

Då Bond och hans filmatiserade äventyr varit en så stor del av populärkulturen under så lång tid finns det ingen brist på tidigare forskning i ämnet. En stor del av denna forskning har analyserat den oändliga rad av kvinnor som protagonisten förfört genom tiderna, och ifrågasatt den sexualiserade gestaltningen av kvinnor som villiga förbrukningsvaror. Därför kommer detta arbete som komplement till denna forskning ställa frågan om hur filmerna då gestaltar kvinnan som inte får förföras och förbrukas.

Miss Moneypenny är Ms assistent och därmed en kollega till James Bond. Trots att relationen alltid har varit flörtig så har den aldrig fullbordats. Bortsett från den period där *M* spelades av en kvinna så är Moneypenny dessutom Bonds enda återkommande kvinnliga kollega. Än mer relevant är att hon är hans enda kollega som under andra omständigheter kunnat vara en lämplig sexuell partner. Så hur gestaltas en kvinna som inte får erövrats, i ett filmuniversum där det för alla andra kvinnor endast är en tidsfråga innan de hamnat i säng med hjälten?

I sin artikel *Reworking the bond girl concept in the Craig era* observerar Lisa Funnell ett skifte i Bond-serien år 2006. Enligt henne markerar skådespelaren Daniel Craigs axlande av rollen som Bond en brytpunkt på många sätt, inte minst för porträtteringen av bondbruden (en kvinnlig karaktär som utvecklar en intim och intensiv relation med Bond). Denna analys kommer därför ta avstamp i Funnells artikel och fokusera på just den brytpunkten. För att undersöka vilken effekt skiftet har haft på gestaltningen av Moneypenny kommer karaktären analyseras utifrån ett urval filmer från de två perioderna. Dessa resultat kommer sedan jämföras för att belysa hur filmserien uppdaterat gestaltningen av karaktären.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna analys är att utifrån teorier centrerade kring genus studera gestaltningen av karaktären Moneypenny i filmserien om James Bond. Genom ett urval av sju representativa filmer som sträcker sig från 1960-talet till 2010-talet analyseras gestaltningen av karaktären innan och efter den av Funnell beskrivna brytpunkten i filmserien (Funnell 2018). De frågeställningar vi har valt att utgå från är följande:

- På vilka sätt har gestaltningen av Moneypenny och hennes relation till Bond förändrats i den nya eran av Bondfilmer, jämfört med tidigare inkarnationer?
- Vad säger dessa resultat om Bondfilmernas kvinnogestaltning innan och efter brytpunkten år 2006?

2. Metod

2.1 Kvalitativ textanalys

Vid forskning inom medie- och kommunikationsvetenskap brukar en av två metodriktningar väljas: kvantitativ eller kvalitativ. Kvantitativa metoder används för att räkna, mäta och kvantifiera för att få svar på forskningsfrågor, medan kvalitativa metoder innebär en djupare analys av frågan, och fördjupar sig ofta i detaljer och dess innebörder (Østbye m.fl 2004:64). I detta arbete har en kvalitativ textanalys valts som metod. Detta innebär att texterna, i detta fall ett flertal scener ur filmer från James Bond-serien, kommer brytas ned i mindre beståndsdelar för att möjliggöra en djupdykning i gestaltningen av karaktären Moneypenny. Arbetets mål är inte att sammanställa statistik, utan att med hjälp av vetenskapliga teorier och tidigare forskning jämföra, analysera och dra nya slutsatser om representation och gestaltning av genus i Bondfilmer. Ett visst kvantitativt inslag förekommer dock i arbetet, då längden på scenerna Moneypenny medverkar i kommer mätas och jämföras. Detta för att understryka karaktärens förändrade roll och funktion i filmerna.

Den kvalitativa textanalysen är i hög grad beroende av de teorier och begrepp som texten analyseras utifrån. Dessa teorier, begrepp och perspektiv ger analysen riktning och informerar hur texten ska sättas ihop igen efter att den plockats isär (Østbye m.fl 2004:63).

Textanalyser är alltså ytterst *objektstyrda*, och kan se väldigt olika ut beroende på vilken aspekt av texten som ska studeras, samt vilken tidigare forskning detta ska grundas i (Østbye m.fl 2004:69). Även textens medium gör avtryck på analysen. En analys av en roman kommer oundvikligen skilja sig från en analys av en filmscen, då texterna existerar utifrån olika förutsättningar. Där den skrivna texten analyseras genom att bland annat utreda beskrivningar och ordval, analyseras audiovisuella texter med hänsyn tillamerateknik, ljud och ljus (Østbye m.fl 2004:75).

Något alla textanalyser har gemensamt är dock att analysens fokus just ligger på texten, och inte exempelvis på publikens reaktioner eller effekterna texten har på dess publik. Analysen kan dock förhålla sig till texten på olika sätt, vilket litteraturvetaren Atle Kittang har dela in i tre typer: sympatisk, objektiverande och symtomatisk läsart (Østbye m.fl 2004:65). Detta arbete kommer utgå från en symtomal läsning, vilken förutsätter att textens skapare inte är fullt medvetna om alla normer och föreställningar som texten reproducerar. Analysen gräver alltså i underliggande strukturer som påverkar textens beskaffenhet. Utan en djupare analys kan dessa normer och strukturer nämligen upplevas som naturliga (Østbye m.fl 2004:65). Genom textanalysen i detta arbete ämnas underliggande strukturer kring genus, och till viss del även hudfärg, i filmserien om James Bond belysas och studeras närmare.

2.2 Urval och avgränsning

Till denna kvalitativa textanalys har sju James Bond-filmer valts ut för att analyseras ur ett genusperspektiv. Att endast sju filmer valts kan ses som en brist, då en analys av alla 24 filmer hade kunnat bidra till mer ingående svar på de valda frågeställningarna. Urvalet är dock tillräckligt stort för att visa på tydliga mönster i gestaltningen av Moneypenny. Dessutom valdes minst en film från varje årtionde, samt från varje skådespelare som fått spela Moneypenny i Bondfilmerna. Viktigt att tänka på är också att karaktären Bond byter skådespelare under åren. Moneypenny får därav nya motspelare, vilket kan ge olika effekter i hennes förhållande till Bond. Totalt fem filmer valdes för analys från den tidiga eran av Bond, och två från den senare. *Skyfall* (2012) och *Spectre* (2015) är de enda hittills utkomna filmer i den nya eran där karaktären Moneypenny medverkar, därav det korta tidsintervallet

mellan dem. Genom att använda båda dessa filmer tillhandahålls mer analysmaterial för att studera det skifte som skett i och med Daniel Craig-eran av Bond.

Filmerna som studerats utgår från några punkter som kopplar samman till teorin och som var intressanta för att ge en bra grund till analysen, dessa kommer bifogas nedan.¹ Viktigt att poängtera är att alla punkter inte var relevanta i alla filmer. Beroende på hur mycket Moneypenny medverkar och beroende på hur mycket tid hon har i filmen så kommer vissa punkter med största sannolikhet inte gå att applicera på alla filmer. I vissa filmer kan det handla om några sekunder medans andra filmer kan ha elva minuter långa scener med Moneypenny som ska analyseras.

Artikeln *Britain's last line of defence: Miss Moneypenny and the desperations of filmic feminism* som tas upp i tidigare forskning var också till hjälp för att få fram ett bra urval. Tara Brabazons artikel från 1999 utforskar skillnaderna mellan de olika inkarnationerna av Moneypenny från *Dr. No* (1962) till och med *Goldeneye* (1995). I artikeln går Brabazon in på djupet i den feministiska aspekten av Moneypenny (Brabazon 1999:490). Då denna analys inte studerar alla Bondfilmer gav Brabazons artikel vägledning till vilka filmer som ansågs mest intressanta för denna analys.

2.3 Kritisk reflektion

I boken *Metodbok för medievetenskap* skriver Helge Østbye m.fl. om hermeneutisk självreflektion. Hermeneutik handlar om tolkning och förståelse av något, till exempel en text. När det kommer till hermeneutisk självreflektion tittar man hur författaren som studerar en text i någon form reflekterar över sig själv, vilka bakomliggande fördomar som kan vrida ens åsikt och sina reflektioner av materialet. Självreflektion innebär också att man måste sätta sina fördomar i kontext till omvärlden, i ett större sammanhang. Självreflektion syftar på en förståelse om hur och varför man ser något på ett visst sätt (Østbye m.fl 2003:71). Hermeneutisk självreflektion är i denna analys viktig i förhållande till synen på just genus. Som författare måste man ha i åtanke att andra kanske inte skulle tolkat en situation på samma sätt som en själv. En av de punkter som ska studeras är ifall Moneypenny i några scener visar någon form av motstånd till Bond eller andra. Ifall Moneypenny i någon scen står upp för sig själv eller säger emot, och detta kan såklart tolkas olika av olika individer.

---

¹ Bilaga 1 - Analyspunkter: Punkter vi studerat när vi analyserat scener med Moneypenny.

Som författare kan man dock bara utgå från sig själv. Denna analys utgår från ett feministisk synsätt men någon med en annan ideologi skulle kunna få andra resultat och vinkla frågorna annorlunda. Ur en viss aspekt kan en bakomliggande ideologi ge en annan vinklade svar men detta är ett medvetet aktivt val. För att få en så korrekt analys som möjligt är frågorna utformade från punkter som anses uppenbara eller självklara där saker som till exempel författarens kön, ideologi eller liknande inte påverkar svaren.

När det kommer till en kvalitativ textanalys som metod så är en annan hermeneutisk utgångspunkt att meningen i texter kan vara svåra att tolka då meningen inte alltid är tydlig och tillgänglig (Østbye m.fl 2003:65). I analysen blev det tydligt då alla analyspunkter inte alltid gick att applicera.

3. Tidigare forskning

3.1 Reworking the bond girl concept in the Craig era

I sin artikel *Reworking the Bond girl concept in the Craig era* skriver Lisa Funnell om hur bondbrudens roll och femininitet har förändrats. Funnell analyserar framförallt *orphan-origin trilogin* som innefattar filmerna *Casino Royale* (2006), *Quantum of Solace* (2008), och *Skyfall* (2012), tre filmer där den senaste skådespelaren Daniel Craig spelar Bond. Hon jämför sedan trilogin med den senaste filmen, *Spectre* (2015), men drar även paralleller tillbaka till de äldre filmerna. Funnell beskriver hur orphan-origin trilogin var tänkt att ge nytt liv åt James Bond. Bondbruden fick chansen att ha makt och slita sig loss från sin roll som ett objekt som ständigt suktade efter Bond. Funnell beskriver hur Bond istället får en roll där den manliga hjälten byter roll med bondbruden. Bonds maskulinitet förändras i filmerna och ger nytt liv till bondbrudarnas representation i filmerna (Funnell 2018:13). Artikeln har bidragit till ramverket för denna analys, då den definierar ett tydligt "före" och "efter" i Bondfilmerna, vilket ger analysen en tydlig riktning.

3.2 Britain's last line of defence: Miss Money Penny and the desperations of filmic feminism

I Tara Brabazons artikel från 1999 utforskas skillnaderna mellan de olika inkarnationerna av Money Penny från *Dr. No* (1962) till och med *Goldeneye* (1995). Brabazon menar att det under denna tidsperiod sker en viss feministisk utveckling av karaktären. Diskurs kring jämställdhet och sexuella trakasserier förändrades markant mellan dessa år, och därmed kan inte heller Money Penny enligt Brabazon vara en statisk karaktär (Brabazon 1999:490).

Under perioden då Bond och Money Penny spelades av Sean Connery och Lois Maxwell var relationen godhjärtad och flirtig, vilket Brabazon menar hade en del av sin grund i att skådespelarna var i samma ålder. När Connery byttes ut mot Roger Moore blev relationen mellan Bond och Money Penny mer negativ. Trots att även Maxwell och Moore var i samma ålder så åldrades Money Penny ytterligare av produktionen genom kläder och smink. Hon agerade här som ett varnande exempel för åldrande kvinnor, och hennes försök till förförelse blev enligt Brabazon snarare desperata och patetiska än lättsamma och flörtiga (Brabazon 1999:493).

Brabazon menar att det inte var förrän Bond och Money Penny spelades av Pierce Brosnan och Samantha Bond som karaktären Money Penny åter fick nytt liv. Samantha Bonds Money Penny var attraktiv och smart, men sexuellt ouppnåelig för Bond, vilket skapade spänning i relationen. I *GoldenEye*, Samantha Bonds debut som karaktären, är det Money Penny som knappar in säkerhetskoden när hon och Bond ska in i skyddade rum, vilket Brabazon lägger viss vikt vid. Hon menar att detta signalerar att karaktären har fått nya och viktiga arbetsuppgifter, och att detta är en feministisk framgång. Money Penny använder även orden *sexual harassment* under deras konversation, vilket Brabazon också anser tyder på en stor förändring i diskursen kring kvinnor i Bondfilmer (Brabazon 1999:494).

3.3 The politics of representation – Disciplining and domesticating Miss Money Penny in Skyfall

I sitt kapitel i Lisa Funnells bok "*For his eyes only: The women of James Bond*" skriver Kristen Shaw om många intressanta aspekter som kan byggas vidare på i denna analys, då

hon studerar karaktären Moneypenny i *Skyfall* (2012). En av de viktiga poänger som Shaw går in på är hur Moneypenny framställs när hon för första gången i filmerna spelas av en mörkhyad skådespelare. Shaw menar att Moneypenny kan hamna i facket "biracial buddy" som syftar på när en mörkhyad skådespelare faller in i facket som en stöttande vän till en manlig vit huvudkaraktär. Shaw ser hur kön får en avgörande roll där en mörkhyad kvinna, mer än en man, får rollen som en stöttande vän (Shaw 2015:72ff). Vidare går Shaw in på hur Moneypenny har haft en ansvarstagande roll genom alla filmer i Bond. Det finns vissa skiften som skett, dels på grund av omvärlden, jämlikheten har växt sedan den första Bondfilmen, *Dr. No* (1962), men det finns andra element som bidrar till skiftningar i karaktären Moneypenny. Shaw argumenterar för att mycket har förändrats. Moneypenny har fått en aktiv roll i *Skyfall* (2012), men har på samma gång återgått till en mindre självständig kvinna som sukter efter Bond kropp (Shaw 2015:74ff). Denna artikel fokuserar främst på *Skyfall* (2012) och kan alltså bidra med intressanta perspektiv till detta arbete, som sedan kan jämföras med de resultat som utvinns från analyserna av de resterande sex filmerna.

4. Teori

4.1 Härskartekniker

En av de teorier som används i denna analys är härskartekniker, vilket är kopplat till genus och hur maktordning kan upprätthållas mellan män och kvinnor. Att trycka ner människor genom att på olika sätt förminska andra skulle sammanfattningsvis beskriva härskartekniker. Vi har som teoretisk bakgrund den norska akademikern Berit Ås och hennes fem härskartekniker. Den första härskartekniken är osynliggörande. Ås beskriver osynliggörande som ett sätt att få en någon att känna sig bortglömd, överkörd och icke sedd, exempelvis under ett möte där en kvinna talar utan att få någon direkt respons. Andra tekniken, förlöjligande och förminskande, sker när en någon blir hånad, inte tagen på allvar och förlöjligad. Tredje tekniken, undanhållande av information, är det som sker när en någon inte får samma information som andra, en uteslutande metod. Fjärde tekniken, dubbelbestraffning, syftar på när en någon anses göra fel oavsett vad hen gör. Om en kvinna arbetar för mycket är det fel, men lika fel anses det vara att hon är hemma med sina barn. Påförande av skuld och skam är den femte härskartekniken, och innebär anklagelser och pikar om att man inte duger

eller är tillräckligt bra (Ås 2004:79). Såklart kan även härskartekniker utföras i andra relationer än just mellan en man och en kvinna.

Vidare finns det ytterligare två härskartekniker av Berit Ås som tillkommit senare. Våld och hot om våld är en härskarteknik som utövas genom psykiskt, sexuellt eller fysiskt våld, eller hotet om det. Det används som ett sätt att tysta ner en kvinna även om det inte sker genom ord. Objektivisering är den andra av dessa tillkomna tekniker, och gör kvinnan till ett objekt istället för en fullvärdig person (Bråten 2003).

4.2 Normativ femininitet

I sin studie av tjejer i gymnasieåldern utvecklade socialantropologen Fanny Ambjörnsson idén om den *normativa femininiteten*. Begreppet utgår ifrån idén om att kvinnlighet och manlighet skapas och återskapas i sociala sammanhang, snarare än genom biologiska förutsättningar (Ambjörnsson 2003:12). Den normativa femininiteten är, som namnet antyder, den femininitet som tjejer och kvinnor förväntas praktisera i sociala kontexter. Hur denna femininitet ser ut förändras över tid och rum, men några aspekter av den som Ambjörnsson observerade under sin studie var kroppsspråk, empati, kroppsbehåring och plats som togs under diskussioner i klassrummet. Tjejernas rörelser och röster var betydligt mer frisläppta och okontrollerade när de endast var med andra tjejer, men så fort de exempelvis gick ut i skolkorridorer blev deras kroppsspråk mjukt och måttfullt med "små rörelser och behärskade minspel" (Ambjörnsson 2003:58). Tjejerna förväntades även vara mer empatiska och ha ett större intresse för andras välmående än killarna, som endast förväntades bry sig om sig själva. Dessa förväntningar kom från både tjejer, killar och lärare (Ambjörnsson 2003:61). Kraven på tjejernas utseende var många och olika beroende på klass, men kroppsbehåring på tjejer var enligt majoriteten av både killar och tjejer oattraktivt och okvinnligt (Ambjörnsson 2003:143). Under undervisningen i klassrummen svarade tjejerna i studien ofta enstavigt på direkta frågor från lärare, medan killarna ofta och gärna själva tog ordet utan att räcka upp handen. Detta jämför Ambjörnsson med en nyzeeländsk studie av Lise Bird där tjejerna istället erhöll makt i ett annars högljutt klassrum genom att inta rollen som "lärarassistenter" (Ambjörnsson 2003:62). Alla dessa sätt som tjejer lägger band på sig själva bidrar till en uppnådd normativ femininitet.

Då Moneypenny är en av få kvinnor som visas existera på hennes arbetsplats är det av intresse att undersöka till vilken grad hon aktivt försöker uppnå en normativ femininitet. Kläderna hon bär, kroppsspråket hon använder, och det empatiska ansvaret hon axlar kan tänkas skilja sig markant från det hos hennes manliga kollegor. För att forska i gestaltningen av Moneypenny krävs även forskning i gestaltningen av femininitet.

4.3 Male gaze

Ett begrepp som är intressant när man studerar genus är *the male gaze*. Male gaze är ett begrepp som studerar den manliga blicken, till exempel hur kameravinklar i en film väljer att framställa kvinnan och den kvinnliga kroppen ur ett manligt perspektiv. Den manliga blicken sätter kvinnan som något som ska betraktas medan mannen blir betraktaren. Den patriarkala makten, att mannen står över kvinnan bli tydlig när man studerar the male gaze (Lindgren 2009:174f). Karaktären Moneypenny är en kvinna i en populärkulturell film som ständigt sätts i kontext till en man. Det blir intressant att se om där finns några tydliga drag av den manliga blicken i framställningen av Moneypenny.

4.4 Kärlekskraft, makt och politiska intressen

I boken *Kärlekskraft, makt och politiska intressen* presenterar Anna G. Jonasdottir teorier som ämnar förklara varför vårt moderna samhälle fortfarande inte är jämställt, trots att män och kvinnor idag till stor del har likadana förutsättningar. Teorierna är alltså endast menade att appliceras på samhällen där formell jämlikhet råder (Jonasdottir 2003:34). Jonasdottir menar att alla människor är könsvarer som drivs av ett behov och åtrå till det andra könet (hon noterar dock även att förutsättningarna inte är identiska för människor som inte är heterosexuella). Det är med hjälp av dessa relationer vi både bekräftar och skapar andra människor. När ekonomiska och sociala villkor i ett modernt samhälle blivit lika återstår endast beroenderelationerna män och kvinnor har till varandra som erotiska varer (Jonasdottir 2003:42). Dessa relationer är dock inte begränsade till kärleksförhållanden, utan inkluderar även män och kvinnor i exempelvis professionella relationer.

Det Jonasdottir menar är att män exploaterar kvinnors kärlek, sociala bekräftelse och den livgivande kraft som detta medför. Männen lägger beslag på mer av kvinnornas kärlek och omsorg än de själva ger tillbaka (Jonasdottir 2003:44). Genom en inlärd bild av mäns och

kvinnors roller i samhället tar män sig rätten till kvinnors tillgivenhet, medans kvinnors frihet endast ligger i att ge av sig själva, snarare än att ta för sig av det de behöver. Jonasdottirs begrepp *kärlekskraft* är ett samlingsord för det som av män exploateras (Jonasdottir 2003:98).

Denna teori kan till skillnad från ekonomiska perspektiv på feminism sätta fingret på ojämsställda förutsättningar i närmre relationer (Jonasdottir 2003:48). I detta arbete kommer teorin användas för att synliggöra det emotionella arbetet Moneypenny utför på Bonds begäran, och den ojämsna fördelningen av kärlekskraft som utbyts mellan Moneypenny och filmernas manliga karaktärer.

4.6 Black Buddies and White Heroes

I sin bok *Spectacular Bodies* analyserar Yvonne Tasker under ett kapitel relationen mellan den vite actionhjälten och hans svarta sidekick i filmer genom tiderna. Då kapitlet främst fokuserar på relationer där båda karaktärer är män är inte alla poänger som görs relevanta för detta arbete, men ett par väsentliga påståenden framförs. Det första av dessa ifrågasätter den svarta sidekickens syfte i filmen. Tasker menar att den svarta sidekicken å ena sidan finns med för att förundras över hjältens åstadkommelser, och å andra sidan hjälpa honom genom svåra situationer (Tasker 1993:44). Han agerar här som en nästan faderlig figur, vilket Tasker jämför med den amerikanska söderns stereotypa *mammies*. Begreppet syftar på kvinnliga slavar som arbetade i vita familjer med att ta hand om familjens barn. Sidekicken ges i likhet med dessa kvinnor rollen som allvetande, självuppoffrande vårdare. I linje med denna teori belyser Tasker även det obalanserade maktförhållandet i denna typ av relationer, och att filmer sällan uttryckligen tar upp detta. Filmskaparna förutsätter istället utan grund att den svarta mannen alltid är villig att offra sig för den vite hjälten (Tasker 1993:36).

5. Analys

5.1 Dr. No (1962)

Dr. No är den första filmen om James Bond, och därmed även publikens första möte med Miss Moneypenny. Under sina två scener på sammanlagt en minut och 25 sekunder sitter hon bakom sitt skrivbord i en blå sammetsklänning utan ärmor. På ena armen bär hon ett

pärlarmband, och öronen smyckas av matchande örhängen. Hennes hår är kort, utsläppt och lockat, och hon är ungt sminkad med mjuk eyeliner och rosiga kinder. Hennes klädsel, utsmyckning, brist på synlig kroppsbe håring och hennes måttfulla kroppsspråk utstrålar en normativ femininitet som fastställer henne som just en kvinna som inte utmanar för många strukturer eller tar upp för mycket plats (Ambjörnsson 2003:12). Sättet hon filmas på är dock inte sexualiserande på något sätt, utan ytterst neutralt.

När Bond entrar hennes kontor för att träffa M sitter Moneypenny i telefon för att leta reda på just Bond. Hon är uppenbart irriterad när hon först ser honom, då hon behövt lägga hela sin kväll på att hitta en man som under den tiden varit ute och roat sig på casinon med kvinnor. Irritationen försvinner dock nästan genast när Bond kliver fram till Moneypenny, sätter sig på hennes armstöd och lägger huvudet mot hennes. Hon meddelar M via sitt intercom-system om att Bond har anlänt. Bond bläddrar förstrött bland papper på hennes skrivbord, vilket får Moneypenny att irriterat slå på hans hand.

BOND: Moneypenny! What gives? / MONEYPENNY: Me. Given an ounce of encouragement. / [Moneypenny tittar djupt in i Bonds ögon, Bond ser obekvämt ut och tittar bort. Hon tar på näsduken i Bonds bröstficka] / MONEYPENNY: You never take me to dinner looking like this James. You never take me to dinner, period. / BOND: I would, you know. Only M would have me court-martialled for illegal use of government property.

Bonds ordval (“government property”) skapar en tydlig objektifiering av Moneypenny. I sammanhanget är formuleringen menad att vara skämtsamt och kärleksfull, men den går ändå att tolka som en härskarteknik. Bond antyds genom repliken vara en fri man, medan Moneypenny är rekvisita tillhörande den brittiska underrättelsetjänsten.

TVå scener efter denna kommer Bond ut ur Ms kontor och räcker över en tom låda till Moneypenny, vilken han fått sin nya pistol i under mötet. Hon tar emot lådan med hopp om att det är en present till henne, och tittar längtansfullt efter Bond när han går. Moneypenny öppnar lådan försiktigt men stänger den besviket när hon inser att den är tom. Denna gest pekar tydligt på den ojämna fördelningen av kärlekskraft i förhållandet mellan Moneypenny och Bond. Moneypenny har spenderat hela sin kväll på att leta efter Bond, för att sedan sitta och bekräfta honom genom smicker. Mycket av arbetet hon gör kretsar kring just Bond, och hon längtar efter att han ska ägna henne lika mycket tanke och energi som hon ägnat honom.

Istället spenderar han sina kvällar med andra kvinnor och nöjen, i det här fallet på Moneypennys bekostnad. Att Bond räcker henne något som kan likna en present, men som visar sig vara tomt och opersonligt, är talande för den kärlekskraft Bond erbjuder Moneypenny. Det enda han faktiskt ger henne i form av kärlekskraft är ett lekfullt flörtande, men utifrån hans obekväma blickar är det tydligt att han aldrig faktiskt kommer fullfölja några antydda löften om romans. Sättet han tittar igenom Moneypennys papper på när hon pratar i sin intercom visar även att Bond känner en rätt till saker som är hennes, utan att behöva be om lov. Det finns en tydlig obalans i vad de två karaktärerna förväntar sig av varandra, och vilken tillgivenhet de anser sig ha rätt till.

5.2 The Man with the Golden Gun (1974)

Moneypenny medverkar i denna film i en scen på cirka 55 sekunder. Hon bär en grön-, vit- och svartprickig klänning med en stor rosett i kragen. Hennes hår är lockat och utsläppt, hennes läppar är röda och ögonlocken blåa. Skådespelerskan Lois Maxwell är här 12 år äldre än i *Dr. No*, och hennes mer mogna klädsel och sminkning speglar detta. Hon befinner sig dock fortfarande innanför ramarna för den normativa femininiteten. Precis som i *Dr. No* möter vi Moneypenny när hon sitter och arbetar bakom sitt skrivbord, och hon filmas än en gång neutralt utan någon påtaglig male gaze i kameratekniken.

Bond lutar sig över Moneypennys skrivbord och ber henne om information han behöver i sitt kommande uppdrag. Moneypenny svarar med säkerhet på alla frågor. När Bond frågar om en avliden agent tar Moneypenny av sina glasögon och ser sorgsen ut. Bond fortsätter obrytt fråga intensiva frågor med armarna brett och bestämt placerade på hennes skrivbord. Ännu en gång reproducerar Moneypenny den normativa femininiteten, då hon som kvinna visar prov på empati och emotionell intelligens medan Bond endast intresserar sig för sina egna mål (Ambjörnsson 2003:61). När han fått de svar han behöver går han runt bordet och lutar sig över Moneypenny med en hand på skrivbordet och en på hennes stolsrygg.

BOND: Moneypenny, you are better than a computer. / MONEYPENNY: In all sorts of ways. But you never take advantage of them.

Här är det både Bond och Moneypenny som tillsammans bidrar till objektifieringen av Moneypenny. Bonds kroppsspråk under scenen uttrycker även en obalanserad maktrelation.

Han lutar sig mot henne och hennes möbler med händerna brett isär för att visa att han anser sig ha rätt till hennes utrymme. Moneypenny är som svar på detta inte undergiven i sitt kroppsspråk, utan gör det hon utifrån den normativa femininiteten tillåts göra för att stå upp mot honom, nämligen att med rak rygg sitta kvar i sin stol och trotsigt möta Bonds blick.

Moneypenny blir inkallad till M via intercom-systemet och reser sig upp. Bond hejdar henne precis innan hon går igenom dörren.

BOND: Oh, just one moment darling. / MONEYPENNY (med förväntan i ögonen): Yes, James? / BOND: Why wasn't Scaramanga confirmed as the killer? / MONEYPENNY (irriterad och märkbart besviken): Because they couldn't find the bullet. [Hon vänder sig snabbt mot dörren igen, men hejdar hon sig och vänder sig tillbaka mot Bond med ett sarkastiskt leende.] Darling.

Bonds tillämpning av ordet *darling* i scenen är tydligt förminskande och spelar på den ojämna fördelningen av kärlekskraft karaktärerna emellan. Han använder ordet för att han ser på Moneypenny som ett verktyg snarare än en jämlike, en förminskande härskarteknik blir tydlig. Hon är i hans ögon någon som utan motstånd ger honom emotionell och sexuell bekräftelse när han behöver det, och han bryr sig inte om vilka emotionella konsekvenser det har för henne (Ås 2004:79). Moneypenny i sin tur trånar efter emotionell bekräftelse från honom, men är även medveten om när hon blir utnyttjad och förminskad. Hon ser inte ordvalet som ett bevis på kärlek, utan endast som ett bevis på Bonds bristande respekt för henne. Därför väljer hon att hugga tillbaka, och att uppmärksamma Bond för hur han just förminskat henne genom att göra detsamma mot honom.

5.3 The Living Daylights (1987)

Moneypenny har i denna film två scener som sammanlagt är ungefär 2,5 minuter långa. I hennes första scen kommer Moneypenny in i ett rum där James Bond och Q sitter och studerar en kvinnlig fiende. Hon har i denna scen uppsatt hår, en kjol och blus, samt svarta glasögon. Moneypennys uppgift är här att vidarebefordra något som M vill ha sagt till Bond. Hon refererar till fienden som Bond och Q studerar och säger "*But james she is just your type*". Bond svarar "*Wrong again Moneypenny, you are*". Trots att det aldrig leder till något mer än en flört så finns ett intresse mellan Bond och Moneypenny alltid där. Senare i första

scenen berättar Bond om att han har ett musikintresse. Moneypenny säger då att Bond gärna får komma hem till henne och lyssna på musik. Samtidigt som hon säger detta tar hon på ett flörtigt sätt av sig glasögonen och när Bond lämnar rummet får tittaren höra men inte se, något som kan likna en smäll eller en klapp på Moneypennys rumpa av Bond.

Även om Moneypenny jobbar åt M så blir arbetsrollen också som en tjänst till Bond, det blir en maktbalans där Bond ständigt vet att han är den som står över sekreteraren Moneypenny. Hon lägger energi på att försöka få honom, men han tar bara emot och går vidare utan att direkt visa på någon kärlek tillbaka. Anna G. Jonasdottir teori om kärlekskraft blir här relevant. Trots att det är ett professionellt förhållande så märks det tydligt att Moneypenny ger mer än vad hon får tillbaka. Hon ger kärlek i form av arbetskraft, hon finns där när han behöver det, håller humöret uppe när han låter sig ge henne en klapp på rumpan och fortsätter ge honom varma stöttande ord utan att få någon direkt respons. Mannens (Bonds) makt som man ger honom en rätt till att använda sig av en kvinnas kropp men även själ (Jonasdottir 2003:98).

Härskartekniken objektifiering är att inte ta en kvinna på allvar och istället bara se henne som till exempel ett sexuellt objekt (Bråten, 2003). Att ge en klapp på rumpan eller att flörta blir ett tydligt sätt att inte ta Moneypenny på allvar i en arbetskontext. Ifall Bond hade gjort detta på manliga arbetskamrater, till exempel Q hade det varit förnedrande på ett annat sätt. Men det blir i Bondfilmerna tydligt att det är just det kvinnliga könet som görs till åtlöje.

I Moneypennys andra scen bär hon en svart kavaj och eventuellt en kjol, vilket dock är svårt att se. Hennes hår är utsläppt. Hon redovisar här information för Bond som han bitt henne leta upp. Mycket mer händer inte i scenen, ingen flört eller liknande. Dock är denna scen något som visar på en fungerande arbetsrelation mellan Bond och Moneypenny. Hon får beröm för sitt arbete av Bond, och det finns heller ingen sexuell beröring eller något som skulle tyda på att Moneypenny är ett objekt eller mindre viktig som person än Bond. Inte heller kameratekniken visar några tydliga tecken på male gaze. Moneypenny filmas på ett sätt som likaväl hade kunnat representera en man. Dock menar Lindgren att ett symptom av den manliga blicken som genomsyrar mycket populärkulturell text är att kvinnor förminskas som social kategori, och hamnar i bakgrunden medans mannen sköter det viktiga (Lindgren 2009:170ff.). I Bondfilmerna blir detta tydligt, inte minst i porträtteringen av Moneypenny, och frågan blir då ifall hela Bond-serien i stort utgår från den manliga blicken.

5.4 GoldenEye (1995)

I GoldenEye har Moneypenny inte mycket tid i bild, endast en scen som varar i ungefär en minut. Hon har här i uppgift att informera Bond om att M vill träffa honom. De har därefter följt till en hiss där scenen sedan tar slut. Moneypenny har avbrutit sin dejt och kommer till kontoret upklädd. Hon har en svart klänning med uppsatt hår och är smyckad med pärlhalsband och pärlörhängen. Trots den korta tid som Moneypenny får i denna film så fördjupas hennes personlighet i jämförelse med tidigare filmer, och nya drag hos karaktären visas upp.

Det första som händer i scenen är att Bond och Moneypenny säger hej till varandra och direkt efter detta blir Moneypenny uppmärksammas för sin outfit istället för sitt arbete. Moneypenny ber Bond att tala med M, vilket han inte ger någon respons på. Istället kommenterar han hennes svarta klänning och hur snygg hon är. I denna film får tittaren bevittna Moneypenny ta avstånd och gör motstånd mot det som Bond säger, något som för Moneypenny inte hör till det vanliga. I scenen berättar Moneypenny att hon fått avbryta en dejt, hon berättar att hon har ett liv utanför M16 och att hon inte är en kvinna som sitter hemma och väntar på Bonds kärlek. På ett flörtigt men ändå obrytt sätt svarar Bond: *“Oh my Penny, im devastated... what will i ever do without you?”*. Moneypenny säger att Bond aldrig haft henne och att hans sätt att hoppas på att det ska ske kan klassas som sexuella trakasserier. Bond svarar att *“hope springs eternal”*.

Moneypenny är i denna film inte bara en suktande kvinna efter Bonds kropp utan övergår till att istället göra motstånd mot Bond. Trots detta fortsätter Bond att påpeka att han inte kommer sluta tro och hoppas, Bond vet sin maktposition och är inte rädd för att använda den. Berit Ås härskarteknik: *osynliggörande* används tydligt av Bond. Bonds framtoning, att “köra över” Moneypennys känslor tyder på att han inte riktigt tar Moneypenny på allvar. Detta är ett sätt att frånta kvinnors identitet och påminna dem om att dem är mindre värda (Ås 2004:79). Medans Bond ger henne komplimanger för sin klänning och säger saker som att hoppet aldrig kommer lämna antyder Moneypennys kroppsspråk att hon inte är bekväm. Det finns ingen form av kroppsberöring utan det ser snarare ut som att Moneypenny försöker ta sig därifrån snabbast möjligt. När Bond frågar varför hon är så finklädd ger hon dessutom svar på tal.

MONEYPENNY: "I know you will find this crushing 007, but I don't sit at home every night praying for some international incident so i can run down here all dressed up to impress James Bond."

Tara Brabazons artikel *Britain's last line of defence: Miss Moneypenny and the desperations of filmic feminism* tar upp denna scen som exempel på att skådespelerskan Samantha Bonds Moneypenny visar upp flera intressanta feministiska ställningstagande (Brabazon 1999:494ff).

5.5 Die Another Day (2002)

Den femte filmen i denna analys är *Die Another Day* från 2002. I denna film har Moneypenny två aktiva scener, samt en scen där man ser Moneypenny utan någon direkt interaktion med andra karaktärer. Totalt uppgår hennes tid i bild till lite mindre än två minuter. I alla scener har Moneypenny kortkort stylat hår, en ny frisyr från tidigare filmer. Hon har även kostym och kostymbyxor.

Handlingen i de två första scenerna blir ytterst oklara för tittaren då hennes första scen endast är en mening i form av ett svar på tal till en kollega, och i den andra scenen ligger Moneypenny död i förbifarten (tror tittaren). Den tredje scenen är en VR-simulation som Moneypenny testar, vilket tittaren dock får veta först i slutet av scenen. Innan dess verkar scenen vara en verklig del av filmens handling. I scenen sitter Moneypenny vid sitt skrivbord när Bond kommer in till vad man skulle kunna se som romantisk eller sensuell musik. Moneypenny börjar sedan ta på Bond och övergår sedan till att ligga och kyssa varandra på skrivbordet. Moneypenny vaknar sedan upp ur sexdrömmen och utbyter några få ord med Q. I *Goldeneye* var Moneypennys enda scen ett stort motstånd till Bond men återgår i denna film, till den suktande sekreteraren. I sexdrömmen håller Bond ner Moneypennys armar, hon är tydligt undergiven men verkar inte vantrivas. Drömmen blir en stor kontrast till hur Moneypenny i tidigare film anklagade Bond för sexuella trakasserier.

Trots att Moneypenny i *Goldeneye* visade på stora chanser till att få mer djup som karaktär så återgår Moneypennys roll i denna film till en platt och inaktiv karaktär. Med hjälp av ord som kontroll, måttfullhet, omhändertagande och empati förklarar Ambjörnsson hur kvinnor har förhållit sig till dessa drag, den normativa femininiteten. (Ambjörnsson 2003:63). I relation till Moneypenny stämmer många av elementen som Ambjörnsson nämner in.

Kanske återgår Moneypenny till en mer reserverad och mjuk kvinna som ett sätt att behålla den maktbalans det finns i samhället, mellan en man och en kvinna. Moneypennys relation till Bond kan i denna film ses som ett bevis på de skillnader och olika förväntningar som finns hos män och kvinnor

5.6 Genomgående mönster i gestaltningen av Moneypenny 1962-2002

Gemensamt för filmerna i den första eran av Bond är bland annat att Moneypennys tid i bild här är runt 1-2 minuter långa. Ett annat genomgående drag är att den normativa femininiteten är mycket närvarande i sättet hon klär sig. Klänning, kjol och smycke är vanligt förekommande. Det blir dock ett undantag i *Die Another Day* där hon har kortklippt hår med kavaj och byxor. Även hennes röst och kroppsspråk följer dessa normer för femininitet. Ytterligare ett gemensamt drag för dessa filmer är att The male gaze inte är så närvarande. När det kommer till härskartekniker så är Ås härskarteknik objektifiering vanligt förekommande i dessa filmer. Det görs även tydligt att Moneypennys arbete kretsar kring Bond. Moneypenny visas nästan endast i en kontext till jobbet, förutom till viss del i *GoldenEye* där hon avbryter en dejt för att återkomma till arbetet. Det framgår tydligt att det finns ett tydligt intresse för Bond hos Moneypenny. Trots att mycket kretsar kring Bond står dock Moneypenny på sig väldigt ofta. Hon retas tillbaka och står upp för sig själv i de flesta situationer. Hennes arbete blir i dessa filmer ett bevis på att hon är väldigt kompetent och kunnig i det hon gör, som tittare finns där inga tvivel om att hon inte kan utföra sitt jobb på bästa sätt.

5.7 Skyfall (2012)

Skyfall är den sjätte filmen som analyserats och på många sätt blir denna film något helt nytt jämfört med de äldre filmer. I denna film har Moneypenny sju scener som sammanlagt blir drygt 22 minuter långa. För första gången i filmserien om James Bond spelas Moneypenny av en mörkhyad person, nämligen Naomie Harris.

Moneypennys första scen är i denna film hennes längsta scen hittills, på ungefär tio minuter. Scenen består till stor del av en jakt där Bond jagar en man och där Moneypenny hämtar upp Bond i bil för att sedan följa efter i jakten på skurken. I jakten hoppar Bond på ett tåg och fortsätter springa efter skurken, Moneypenny följer efter tåget i bilen och via

öronsnäcka har hon kontakt med bland annat M och andra på M16 men även med Bond. När vägen tar slut och Money Penny inte kan köra längre står hon med valet att försöka skjuta skurken med risk att träffa Bond, eller att låta Bond och skurken fortsätta fighten ensamma, och därmed riskera att tappa bort dem. Trots att hon inte vill, ber M henne att skjuta och Money Penny råkar träffa Bond som ramlar av tåget.

I första scenen får tittaren se Money Penny mycket mer aktiv än i tidigare filmer. Hon är mycket mer benägen att ta risker och göra stunts, och hon spelar i denna film en fältagent. Samtidigt som hon nu får en helt annan roll än den populära assistenten så ifrågasätts genom hela filmen hennes kompetens. I delen av scenen när Money Penny kör bilen och Bond sitter i bilen råkar Money Penny köra av sidospeglarna, Bond tar senare ratten ifrån henne som ett sätt att kanske visa att han bättre vet hur den ska hanteras. Money Penny blir en sidekick och ett substitut för tittaren, vars roll är att bekräfta och förundras över Bonds förmågor och riskerna han tar. Money Penny sätts i en passiv roll under stora delar av filmen. Bond är viktigast och hon är ett hjälpande verktyg. Precis som Yvonne Tasker nämner blir Money Penny den svarta sidekicken som förundras över Bonds åstadkommelser och blir ett mentalt stöd för honom, utan få någon direkt makt (Tasker 1993:44).

I scenen har Money Penny aktiva kläder som funkar att röra sig i under ett uppdrag, men har samtidigt lite smink och örhängen. Man kan ställa sig frågan om outfiten blir ett sätt att fortsatt vara undercover eller bara ett sätt att uppfylla den normativa feminiteten inför tittarna. Den normativa feminiteten uppfylls med hjälp av Money Pennys taktfullhet som igenom alla filmer förhåller sig till den normativa feminiteten som Ambjörnsson beskriver (Ambjörnsson 2003:54ff). I filmen finns det tydliga skildringar av härskartekniker. Härskartekniker som förlöjligande/förminskande och dubbelbestraffning – Money Penny räddar honom men kommenterar ändå han hur hon kör.

I andra scenen kommer Money Penny in ett rum där Bond sitter, för att meddela honom om att M vill träffa honom. Money Penny ber även om ursäkt för att hon sköt honom. Bonds svar blir lite flörtigt och skämtsamt, och han viskar i hennes öra. Ytterligare berättar Money Penny att hon snart ska återgå till sitt fältarbete, varpå Bond svarar att det kanske inte är för alla och indikerar på att hon bör tänka om. Scenen är fylld med härskartekniken påförande av skuld och skam. Money Penny springer efter honom då de är inne i en konversation men han stannar aldrig upp. Att Money Penny ständigt måste "jaga" Bond, att Bond nästan aldrig stannar upp och faktiskt tar sig tiden att ha en fullständig konversation

och höra vad Moneypenny har att säga kan även här anses vara väldigt osynliggörande (Ås 2004:79).

I tredje scenen kommer Moneypenny till Bonds hotellrum, men anledningen till detta förklaras aldrig i klartext. Moneypenny hjälper Bond att raka sig och scenen blir en av de mer sensuella mellan karaktärerna. Moneypennys inställning när hon besöker Bond är flörtig på ett sätt som tyder på att hon söker bekräftelse. Efter att Bond på ett förminskande sätt förklarat att fältarbete inte är för alla, blir det en stor kontrast att hon i denna scen "kryper" tillbaka till honom, nästan som ett självskaumbeteende. Efter att han i den tidigare scenen inte godtog hennes ursäkt fortsätter hon nu jaga bekräftelse från honom. När Moneypenny rakar Bond är hennes mun lätt öppen. Bond sitter på en stol och Moneypenny som står på knä framför honom. Hon är nära, hennes kropp är mellan hans särade ben. Hennes ena hand är runt hans nacke. Hon är där för att erbjuda sig själv till honom. Sättet hon står på, hennes röda tigha klänning, sättet hon talar, sakta men sensuellt och hur kameran lyckas fånga hennes kvinnliga siluett. Filmen går från att skildra henne som en agent, jämlik till Bond till att visa den sensuella kvinnan som suktar efter Bond. The male gaze blir väldigt tydligt framhävt, Moneypenny betraktas och Bond är betraktaren men en suktande blick på Moneypenny (Lindgren 2009:174).

Scen fyra blir en fortsättning på scen tre i en annan miljö. Nu är Bond och Moneypenny på ett casino där Bond ska skugga en kvinna som kan leda och ge ledtrådar till skurken. Under scenen följer Moneypenny efter Bond på ett diskret sätt, samtidigt som de har kontakt via en öronsnäcka. Direkt när scenen börjar säger Bond till Moneypenny hur hon bör använda sin öronsnäcka, trots att hon definitivt har gjort det tidigare. Detta blir förminskande då de båda utför samma jobb men Bond tar ändå sig friheten att rätta henne det första han gör. Hans tillit till hennes förmåga att utföra jobbet kan återigen ifrågasättas. I slutet av scenen brottas Bond med några skurkar i en avgrund på casinot, samtidigt håller han i en väska full av pengar som han hämtat ut med hjälp av ett värdefullt chip. Bond lyckas komma undan männen som vill döda honom men när han ska hoppa upp från avgrunden står en skurk kvar. Med en pistol riktad mot hans ansikte är det Moneypenny som sparkar bort skurkens hand och räddar livet på Bond. Trots att Moneypenny har räddat livet på honom går han därifrån med ett ynka tack och kommentaren "*Put it all on red*" i referens till väskan med pengar, som han lämnar i Moneypennys händer. Han lämnar casinot utan att säga vart han

ska, kanske som ett sätt att fortfarande behålla sin maktposition och visa att han är mer kompetent trots att hon räddat livet på honom.

I Moneypennys femte scen pågår ett stort möte där bland annat M och Moneypenny närvarar. Mitt i mötet börjar en skjutning. Bond och andra män skjuter mot antagonisten medan Moneypenny har fullt upp med att få folk att utrymma lokalen, hon tar ansvar för folkets överlevnad. Kvinnan blir här ansvarstagande. Jonasdottir menar att kvinnans omsorg och kärlek utnyttjas på ett annat sätt än mannens (Jonasdottir 2003:44). Könnsrollerna blir tydliga när kvinnan (Moneypenny) direkt tar ansvar med en omtanke på andra. Mannens ansvar (Bond) blir i detta fall mycket mer självcentrerat, såklart är det viktigt att få bort skurken men hans manliga mer självcentrerade roll blir tydlig. Bond förlitar sig på att Moneypenny tar hand om folket medans han agerar hjälte.

I hennes sjätte scen står Bond på M16:s tak och kollar ut på utsikten över London. Moneypenny kommer för att överlämna ett paket som M har lämnat kvar till Bond efter sin död i Skyfall. Bond tar här tillfället i akt och frågar Moneypenny om hon ska återgå till sitt fältarbete. Moneypenny säger nej och menar att Bond hade rätt när han sa att fältarbete inte är för alla. Moneypenny har på många sätt visat att hon är kompetent men ursäktar ändå sig själv inför Bond och drar sig tillbaka från fältarbetet för att bli assistent. Moneypenny får aldrig någon indikation från Bond av att hon skulle behövas i fältet trots att hon under hela filmens gång visat prov på sin kompetens.

Trots att M var bådas chef, trots att båda har förlorat en närstående så tar Moneypenny på sig rollen som en omhändertagande kvinna till Bond, Moneypenny assisterar honom i hans sorg. Det emotionella arbete som Moneypenny utför åt Bond blir som Jonasdottir skriver en kärlekskraft där kvinnans omtanke och kärlek utnyttjas (Jonasdottir 2003:44). Moneypenny är sexualiserad i vissa scener, men en orolig mamma i andra. Ständigt är poängen dock att hon ska bekräfta Bond på det sätt han behöver bekräftas. Hennes existens kretsar kring honom. Vi får inte veta något om henne och hennes privatliv. Det enda vi vet om henne är att hon trånar efter Bond.

Scen sju blir en fortsättning på scen sex, de träder in på kontoret tillsammans. Bond menar att de aldrig har introducerat sig för varandra och Moneypenny introducerar sig själv som Eve Moneypenny. För första gången i filmen får tittaren veta att det är hon som är Moneypenny. Dessutom får för första gången i Bondfilmernas historia Moneypenny ett förnamn. Detta visar på ett skifte mellan Bondfilmernas tidiga era till denna, där

Money Penny blir mer av en egen individ med ett namn än ett objekt. Dock kan man fråga sig varför Bond inte haft ett intresse av att veta hennes namn tidigare.

5.8 Spectre (2015)

Money Pennys första medverkan i *Spectre* pågår i ungefär tre sekunder, och hon syns endast i scenens bakgrund. Ändå är de tre sekunderna värda att nämna, då de sätter fingret på ett återkommande tema i filmen. I scenen står Bond och M och pratar i Ms kontor, när den nya karaktären C släpps in i rummet av Money Penny. I tidigare filmer har karaktärer som ska in i Ms kontor själva öppnat dörren efter att Money Penny gett dem klartecken, men här har Money Penny rest sig från sitt skrivbord endast för att öppna och stänga dörren åt C. Det här är scenen som först presenterar C, och då hans karaktär ska porträtteras som stolt och obeveklig är det rimligt att han inte visas öppna och sedan försynt stänga en dörr, utan att hans entré är mer respektingivande. Han kliver självsäkert in i rummet utan att behöva oroa sig för sin omgivning. Denna gestaltning av makt sker dock på Money Pennys bekostnad, då det är hon som istället diskret får öppna och stänga en dörr utan att skapa ögonkontakt med någon. Filmen tummar på hennes värdighet för att understryka hans pondus.

Den här sortens maktgestaltning syns även i hennes andra scen i filmen. Bond går här över en innergård av kullersten, hans kropp är filmad bakifrån och han är centrerad i bild. Inifrån sidan av bilden springer Money Penny i en knälång klänning och klackar och ropar efter honom. Bond saktar inte ned och han vänder sig inte om för att titta på henne. Istället får Money Penny prata in i hans bakhuvud, och Bond svarar utan att se på henne över huvudet. Detta är en tydlig härskarteknik i form av osynliggörande (Ås 2004:79). Hon frågar om hur hans möte med M gick, och håller sedan upp en ask som hon vill lämna över till Bond innan han lämnar högkvarteret.

MONEYPENNY: Forensics finally released it. / BOND: What is it? / MONEYPENNY: It's personal effects they recovered from Skyfall. / BOND: Perfect. You can bring it to me later. / MONEYPENNY: What do you mean? / BOND: My place, 21:00.

Bond tittar inte på Money Penny en enda gång under scenen, utan har sitt fokus rakt framför sig samtidigt som han fortsätter gå med jämna stadiga steg. Än en gång sker gestaltningen av makt och maskulinitet i *Spectre* på bekostnad av Money Penny, då Bonds obevekliga gångstil

ställs i kontrast mot hennes skyndade klacksko-jogg bakom honom. Den normativa femininitet hon reproducerar med hjälp av kläder, skor, kroppsspråk och omtanke för andra placerar henne anseendemässigt *under* majoriteten av hennes manliga kollegor. Detta speglas även i den kärlekskraft som överförs från henne till Bond.

Allt Moneypenny gör i denna scen är för Bonds skull. Hon frågar hur mötet gick för att han ska få en chans att prata om sina känslor, och hon springer efter honom för att han så fort som möjligt ska få tillbaka en låda med personliga föremål från hans barndom. Ändå vägrar Bond visa något som helst intresse för hennes mående eller ens tacka Moneypenny för att hon ansträngde sig extra för hans skull och sprang efter honom med lådan. Han lägger beslag på Moneypennys kärlek och omsorg, och ger inte något tillbaka (Jonasdottir 2003:44). Att han sedan dessutom förutsätter att Moneypenny kan komma hem till honom efter arbetstid pekar vidare på hur han tar sig rätten till Moneypennys tillgivenhet och inte ser att hon existerar som en egen person utanför hans behov av henne. Precis som Yvonne Tasker beskriver i *Spectacular Bodies* (1993) förväntas Moneypenny vara en självuppoffrande vårdare som ständigt är redo att offra delar av sig själv för den vite protagonistens skull.

Detta blir ännu tydligare i scenen efter denna, där det visar sig att Bond bjudit hem Moneypenny för att be henne agera mullvad på MI6 åt honom, under tiden som han är tagen ur tjänst. Filmen ifrågasätter aldrig om Moneypenny verkligen bör gå med på detta eller inte, utan förutsätter att hon gladeligen gör allt hon kan för att vara behjälplig, även om detta sker på hennes bekostnad. Scenen visar dock även Moneypennys emotionella intelligens och intuition som en styrka för första gången. Innan Bond berättar om sin hemliga plan testar han Moneypennys observationsförmåga, och undersöker om hon har tillräckligt mycket empati för honom för att förstå att det finns bakomliggande anledningar till att han agerat på ett sätt som fått honom avstängd från sin tjänst.

BOND: And what do you think? / MONEYPENNY: I think you're just getting started. / [Bond ler. Moneypennys min är allvarlig.] / BOND: I don't know what you mean. / MONEYPENNY: All right. I think you've got a secret. And it's something you won't tell anyone. Because you don't trust anyone.

Han lägger här ett icke-sexuellt värde i henne, i kontrast till deras relation i *Skyfall* (2012), och ser hennes emotionella intelligens som en styrka, samt som en anledning att lita på henne. Dock utnyttjar han samtidigt ännu en gång hennes kärlekskraft och drar nytta av hur

illa han behandlat henne innan. Han tittar henne nu i ögonen och ger henne bekräftelse i form av tillit, vilket hon har längtat efter ända sedan hon sköt honom i *Skyfall* (2012), då han vägrat förlåta henne ordentligt. Deras relation är i det här stadiet tämligen destruktiv, och hon är redo att göra vad som helst för honom. Redan innan han ber henne spionera åt honom lutar hon på huvud och höfter när hon går runt i hans lägenhet för att visa sig feminin och åtråvärd. Allt hon vill ha är hans bekräftelse i en form eller en annan, och genom att ytterligare förstärka den normativa femininitet som hon redan uppnår hoppas hon kunna få den av honom.

Senare i filmen ringer Bond upp Moneypenny mitt i natten under en biljakt för att dela med sig av information, samt för att ta emot den information han bett Moneypenny söka upp åt honom. Här visas Moneypenny för första gången i sitt eget hem, då hon sitter i sin säng när hon svarar i telefonen. Det visar sig även att det ligger en man och sover bredvid henne. Hon gestaltas här alltså som en verklig person med ett eget privatliv, snarare än som behjälplig rekvisita tillhörande MI6. Precis som i *GoldenEye* avbryter Moneypenny dock sitt privatliv för att hjälpa Bond, men den här gången bidrar avbrottet till en mer ingående fördjupning av karaktären.

När Bond hör att Moneypenny har en man i sin lägenhet blir han märkbart chockad och börjar ifrågasätta vad han gör där, och ifrågasätter därmed indirekt Moneypennys rätt till ett privatliv som inte kretsar kring Bond själv. Moneypenny låter sig dock inte skuldbeläggas, och möter Bonds påförande av skuld och skam med sarkasm. "*It's called life James, you should try it sometime.*"

Under Moneypennys resterande scener i filmen är hon en del av teamet som försöker hjälpa Bond, och letar i en scen till och med upp M för att presentera en plan för detta. I tidigare filmer har hon endast följt order från andra, men *Spectre* gestaltar henne för första gången som en till viss del självständig aktör i filmens handling. Hon axlar fortfarande ett betydligt större emotionellt ansvar och ger mer kärlekskraft än hennes manliga kollegor gör, genom att exempelvis fråga om och oroa sig för deras mående, göra ärenden åt dem på sin fritid, samt lägga band på sina känslor och inte säga något förhastat när hon blir upprörd. Antalet scener hon medverkar i är dock mycket högre än i Bondfilmernas tidiga era, här med en sammanlagd längd på cirka tio minuter. Moneypenny har ytterst få repliker i många av dessa scener, men att hon syns i bild i så många olika sammanhang, och på ett så osexualiserat sätt, är något nytt för karaktären. En förklaring till hennes osexualiserade

gestaltning här kan dock vara att Bond inte är i närheten av henne under filmens andra halva. Filmen verkar dock generellt dra sig undan ifrån deras tidigare anspelade romantiska/sexuella relation, och styr karaktärerna mot en mer professionell men vänskaplig relation som kollegor. Om än kollegor med en ojämn maktbalans som hjälper varandra i helt olika utsträckning.

5.9 Genomgående mönster i gestaltningen av Moneypenny 2012-2015

I de två filmer Moneypenny förekommer i under den nya eran av Bondfilmer har karaktären en mycket närvarande roll, med ett deltagande i sju respektive nio scener per film. Hon är dessutom del av både actionscener och mer emotionellt laddade scener tillsammans med Bond. Hennes arbetsuppgifter skiljer sig en del mellan filmerna då hon arbetar som fältagent i *Skyfall* och assistent i *Spectre*, men gemensamt är att hon visas i olika sammanhang och på olika platser genom filmerna, inte bara i sitt kontor.

Hennes kläder i båda filmerna är genomgående feminina. De gånger hon bär byxor istället för kjol eller klänning är detta för att hon ska kunna röra sig snabbare i actionscener, och kompenseras för med smycken och smink. Hennes hår förblir detsamma genom alla scener, nämligen kort och utsläppt med naturliga lockar. Denna klassiskt svarta och ofta politiskt laddade frisyr är det enda i Moneypennys gestaltning som kan uppfattas utmana gränserna för den normativa feminiteten. Att hennes hår inte plattas eller stylas för att uppnå ideal uppsatta av och för vita kvinnor kan antas vara ett medvetet val från filmskaparnas sida med syfte att gestalta Moneypenny på ett mer progressivt sätt. Gällande den empati hon visar för sina kollegor och det ansvar hon tar för deras känsloliv råder det dock inga tvivel om att hon uppnår en normativ feminitet (Ambjörnsson 2003:61). Hon tar ofta rollen som modersfigur åt Bond, och låter den rollen gå ut över hennes egen tid och energi. Moneypennys syfte i dessa filmer är nästan uteslutande att bekräfta filmens vite hjälte, och detta görs på bekostnaden av henne, den svarta sidekicken (Tasker 1993:44).

En påtaglig male gaze i filmandet av Moneypenny kan endast upptäckas i en scen i *Skyfall* (Lindgren 2009:174f). Den sexualisering av karaktären som sker utgår snarare från kroppsspråk och dialog under scener mellan henne och Bond, dock med avsevärt högre frekvens i *Skyfall* än *Spectre*. Användandet av härskartekniker mot Moneypenny är lika närvarande i båda filmerna, då Bond använder sig av både osynliggörande, förminskande,

samt påförande av skuld och skam (Ås 2004:79). Den mest påtagliga gemensamma nämnaren för de två filmerna är dock den ojämna fördelningen av kärlekskraft mellan de två karaktärerna. Bond exploaterar ständigt Moneypennys tillgivenhet, oftast helt utan motstånd (Jonasdottir 2003:98).

6. Slutsats och reflektion

Gestaltningen av Moneypenny i de två olika eraerna av Bondfilmer är sig lik när det kommer till kläder och kroppsspråk. Utseendemässigt är den enda påtagliga skillnaden att karaktären bytt hudfärg i de senaste filmerna. Utifrån normerna kring femininitet som varit i kraft när de olika filmerna spelats in har Moneypennys utseende alltid reproducerat en normativ femininitet, och detsamma gäller hennes återhållsamma kroppsspråk och röst (Ambjörnsson 2003:58). Karaktären har alltså alltid gestaltats ytterst feminint, gissningsvis för att legitimera den flörtiga relationen hon har till Bond. Under den tidigare eran av Bondfilmer är Moneypennys medverkan ytterst komprimerad, sällan med mer än två minuter i bild per film. Under den korta tiden är hennes funktion främst att sätta honom i kontext till kvinnorna han möter i sin vardag, och därmed att bekräfta Bonds roll som casanova för publiken. Bonds flörtiga repliker visar prov på hans erfarenhet av att charma kvinnor, och Moneypennys svar bekräftar att kvinnorna ser honom som åtråvärd. När Moneypennys flörtande blir för seriöst för Bonds smak uttrycker han sig dock svävande och undvikande, vilket tyder på att denna romantik endast är ett lekfullt tidsfördriv för honom, men något viktigare för Moneypenny.

I den nya eran av Bondfilmer har Moneypenny betydligt mycket mer tid i bild än innan, vilket presenterar möjligheten att utöka karaktärens roll och egenskaper. Den lekfullt flörtiga jargongen finns kvar, inte minst i *Skyfall* (2012), men hennes syfte i filmerna är nu inte endast att bekräfta Bonds sexuella inverkan på kvinnor i hans närhet, utan i mycket högre grad att bekräfta och stötta hans känsloliv. Hon är lika feminin och lika trånande som innan, men nu är hon även självdestruktiv i sättet hon prioriterar andras mående på. När hon visar sig självsäker och självständig blir hon genast ifrågasatt och utsatt för härskartekniker av Bond, vilket leder till att hon istället endast bekräftar honom och erbjuder honom sin hjälp.

Oavsett hur flörtig Moneypennys dialog var i den tidiga eran av Bond, hur mycket eller lite hon stod upp mot hans härskartekniker, och vad hennes arbetsuppgifter bestod av så var en faktor konstant: hennes kompetens. Ingen film mellan åren 1962-2002 ifrågasätter

någonsin hennes förmåga att utföra sitt jobb, men under hela *Skyfall* (2012) debatteras det ämnet konstant. Trots att hon gång på gång visar sig vara en tillgång under uppdrag i filmen så målas hon upp som olämplig för att ta rollen som en fältagent, en jämlike till Bond. I *Spectre* (2015) har hon bytt arbetsroll till assistent, och frågan om kompetens är glömd. Moneypenny visar sig här vara outhärlig för handlingen och hon är dessutom betydligt mycket mindre objektifierad än i någon tidigare film. Karaktären kan alltså gestaltas som en ickesexualiserad kollega till Bond med ett utökat privatliv, men endast så länge hon är hierarkiskt underordnad honom. Värt att poängtera är att det först är när Moneypenny byter tjänst i slutet av *Skyfall* som hon tillåts få ett eget förnamn.

Moneypenny går som nämnt även över från att flörta och bli flörtad med till att stå för enorma mängder kärlekskraft som exploateras av Bond och hon tar i det närmaste rollen som hans beskyddande och betjänande mamma. Det är svårt att säga om gestaltningen hade varit lika moderlig om Moneypenny spelats av en vit kvinna, men enligt Yvonne Tasker är denna dynamik beroende av just en skillnad i hudfärg (Tasker 1993:36). Där Bond i tidigare filmer skulle lämnat Moneypennys rum och följts av en trånande blick så söker han nu aktivt upp henne och ber henne om hjälp som hon inte har några skyldigheter att ge. Moneypenny som tidigare satte ned foten när hon märkte att hon blev utnyttjad går nu med på allt han ber av henne, till stor del då han tidigare påfört sådana mängder av skuld och skam att hon känner skyldigheter gentemot honom.

Som vidare forskning kring Moneypenny hade det varit intressant att se hur hon gestaltas i kommande Bondfilm (*No time to die*) då det ryktas att agent 007 ska ta kvinnlig form för första gången någonsin. Ifall ryktet stämmer hade relationen mellan Moneypenny och en kvinnlig Bond varit intressant att analysera och jämföra mot resultaten i denna analys. Att se på hur maktförhållandet kommer till uttryck när det är två kvinnliga motspelare jämfört med en manlig och en kvinnlig karaktär kan bli ytterst intressant. Ytterligare hade andra teorier kunnat ge nya insikter i hur dels en arbetsrelation två kvinnor emellan gestaltas, men också hur Moneypennys tid i bild hade förändrats.

Litteraturlista

Tryckta källor

Ambjörnsson, Fanny (2008). *I en klass för sig: Genus, klass och sexualitet bland gymnasieelever*. Stockholm: Ordfront förlag.

Brabazon, Tara (1999) "Britain's last line of defence: Miss moneypenny and the desperations of filmic feminism" I *Women's Studies International Forum*, 22(5), pp. 489–496.

Funnell, Lisa (2018). "Reworking the Bond Girl Concept in the Craig Era" I *Journal of Popular Film & Television*, 46(1), ss. 11–21.

Jónasdóttir, Anna G. (2003) *Kärlekskraft, makt och politiska intressen: En teori om patriarkatet i nutida västerländska samhällen*. Göteborg: Daidalos AB.

Lindgren, Simon (2009). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. 2:a uppl. Malmö: Liber.

Shaw, Kristen. (2015). *The politics of representation: Disciplining and domesticating Miss Moneypenny in Skyfall*. I Funnell, Lisa. *For his eyes only: The woman of James Bond*. Columbia University Press. ss. 70-78

Tasker, Yvonne (1993). *Spectacular bodies: gender, genre and the action cinema*. London: Routledge

Østbye, Helge, Knapskog, Karl, Helland, Knut & Larsen, Leif Ove (2004). *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber ekonomi

Ås, Berit (2004). The five master suppression techniques. *Women in white: the European outlook*. ss. 78-83

Elektroniska källor

Bråten, Beret. (2003, 22 april). Hvor aktuelle er hersketeknikkene i dag? *Kilden Kjønnforskning*. Hämtad 2020-05-30, från <http://kilden.forskningsradet.no/c17251/artikkel/vis.html?tid=24068>

Empiriskt material

Dr. No (1962) [Film]. Regissör: Terence Young. London: EON Productions.

The Man with the Golden Gun (1974) [Film]. Regissör: Guy Hamilton. London: EON Productions.

The Living Daylights (1987) [Film]. Regissör: John Glen. London: EON Productions.

Goldeneye (1995) [Film]. Regissör: Martin Campbell. London: EON Productions.

Die Another Day (2002) [Film]. Regissör: Lee Tamahori. London: EON Productions.

Skyfall (2012) [Film]. Regissör: Sam Mendes. London: EON Productions.

Spectre (2015) [Film]. Regissör: Sam Mendes. London: EON Productions.

Bilagor

Bilaga 1 - Analyspunkter: Punkter vi studerat när vi analyserat scener med Moneypenny.

1. Kläder - Vad har hon på sig?
2. Tid i bild - När i filmen syns hon i bild och hur lång är scenen?
3. Arbetsuppgifter - Vad gör hon och vilket typ av arbete är det hon utför?
4. Tilltal (Typ "Darling" osv) - Hur tilltalar Moneypenny och vem tilltalar henne? Hur tilltalar hon andra?
5. Flört - Finns det någon flirt mellan Moneypenny och en annan motspelare? Till exempel James Bond?
6. Emotionellt arbete - Tar Moneypenny ansvar och gör något emotionellt arbete för någon och isåfall vad?
7. Irritation/motstånd - Finns där i scenen tendens till att Moneypenny blir arg, säger till eller inte håller med om något? Isåfall varför?
8. Interaktion med andra karaktärer - Vem interagerar Moneypenny med? Finns där tendens till att interagera mer med vissa än andra?
9. Kameravinklar - Hur kommer Moneypenny in i scenen? Finns där tendenser till att hon filmas mycket ur vissa vinklar och är dessa vinklar annorlunda från hur andra karaktärer filmas? Kan "male gaze" vara relevant på Moneypenny?
10. Härskartekniker - Använder sig Moneypenny av härskartekniker? Eller använder sig andra av dessa härskartekniker?
11. Kroppskontakt - Vem har Moneypenny kroppskontakt med? I vilken kontext, på vilket sätt och varför?
12. Egna tankar - Här har vi antecknat vår egna analytiska tankar och funderingar vi fått under filmens gång.